

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEL'U NA ŠESTNÁST' STRANÁCH.

Predplatná cena :	Zodpovedný redaktor :	Redakcia a vydavateľstvo :
Na celý rok --- 4 koruny --- hal.	EDVARD SÁNDORFI.	Budapest, VIII. ker., József-körut 35.
Na pol roka --- 2 " --- "	Majiteľ a vydavateľ :	sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin,
Na štvrt' roka --- 1 " 20 "	JAN MOLNÁR	ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového
<i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i>		malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Dedičstvo svätého Štefana.

Krajinské slávnosti k úcte pravice sv. Štefana, prvého kráľa Uhorska odbavily sa i tohoto roku (20. augusta) obvyklým spôsobom.

Hovoríme schválne že «obvyklým» spôsobom.

Starodávne listiny svedčia, že slávnosti tieto odbavovali sa kedysi doprosta ináč, asíce slávnejšie a zvlášte *úprimnejšie*. Vtedy sami korunovaní králi brali účasť na slávnostiach svätoštefanských, čo je ináč celkom pochopiteľné, bo veď ctíť *svätého* a tak výchyrného predchodcu svojho značilo asi toľko, ako ctíť a osláviť spolu aj berlu kráľovskú Hungarie. Vtedy cirkevní a svetskí veľmožovia z celej krajiny dostavovali sa a pravou nábožnosťou utiekali sa k mocnému Svätému, Patrónovi to drahej vlasti našej o prímluvu pred trónom Kráľa večného všetkých mocnárov smrteľných. Vtedy veril a vyznával každý, že ctíť pamiatku prvého Kráľa a Svätého nášho a pridržovať sa základu, ktorý tá svätá pravica položila krajine: je prvou a najdôležitejšou *vlasteneckou* povinnosťou. Vtedy považovali za odbojníka a vlastizradcu každého, ktorý bol by chcel vlastenčiť na újmu kresťanstva.

Slávnosti svätoštefanské boly vtedy veľkolepé, parádne a boly ozaj hlboko náboženské.

Čo bolo kedysi, žiaľ Bohu, dnes to už nenie.

Paráda, vonkajší lesk zachovaly sa ešte pri terajších slávnostiach, ale z tej hlbokkej nábožnosti a úprimnosti nezostalo temer nič.

Dnes všetci štátníci a cirkevní hodnostári hlásajú práve opak toho, čo hlásal svätý Štefan. A pre toto hľa nemôžu byť úprimné viacej slávnosti tie krajinské. Pre toto staly sa ony viacej len prázdnyimi paradami.

A či je nie tak?

Ba je veru, prosím, je!

No vidzme len.

Svätý Štefan hovoril o Uhorsku: že mocnárstvo z mnohých národov pozostávajúce je najsilnejšie. — A jako sa hovorí dnes? — Dnes sa z takejto zásady verejne vysmieľajú. Dnes hovorí sa práve opak toho: že totiž mocnárstvo s jedným jediným národom môže len byť silné. I preto u nás ten jediný národ, asíce židovsko-kalvínsky požíva všetky svobody, práva, výhody; ostatnie ale národnosti kresťanské sú odsúdené na smrť, na vykorenenie.

Svätý Štefan, ako kresťan-katolík a svätého života kráľ bol a musel aj byť láskavým a spravodlivým oproti každému: oproti Maďarovi tak jako voči Slovákov, Nemcovi a iným. Kto je nie kresťan, lež pohan, žid, tatar, hazafík alebo prepytujem hnusný odrodilec, tupiteľ vlastného rodu: taký pravda že zapre všetkú kresťanskú spravodlivosť oproti slabším, hoc by to aj jeho vlastní pokrevenci alebo rodičia boli. Na tú kresťanskú spravodlivosť tak veľkú váhu kládol svätý Štefan, že nezabudnúť napomínať už za včasu aj syna svojho Imricha sv., aby ako budúci panovník bol oproti každému nanajvýš spravodlivý.

Ej, Bože milostivý! ale by sa nám zišlo teraz tej spravodlivosti kresťanskej aspoň len toľko, aby sa človek Bohu pomodliť a vyponosovať smel. Ale tá beľarska spravodlivosť nám tuším ani toho už nedopraje. Všetko na vruby. Či cirkev, či úrady svetské, či školy: všetko len samý židovsko-kalvínský duch, všetko len samý hazafišág.

A kresťanstvo? Smiešne! Ale komu že prijde na um o kresťanstve rozmýšľať v židovsko-kal-

vínskej krajine, kde zákony a poriadky sú len všetko pre dolnozemskej kalvínov a pre pijavice kazárske?

Naší uhorskí cirkevní hodnostári a štátni mužovia mali by na veky pred očima mať tú pravdu, že tie hodnosti a tie majetky majú jedine *len tej svätej pravici ďakovať* a už z tejto jednej príčiny mali by všetkým možným spôsobom vplývať, aby ten základ kresťanský krajiny stál neporušený. A to zvlášte v dobe terajšej, kde len slepý nevidí, že kalvíni, židia a farahúni diabolskou zlosťou idú porúcať všetko, čo tá presvätá pravica pre všeobecné dobro všetkých vlastencov postavila.

Či ozaj nevidíme, čo sa s nami kresťanmi robí?

Svätý Štefan ctí a kázal každému v úctivosti mať cirkev svätú a kňazstvo jej; kalvíni a židia po novinách, vo spisoch, prednáškach a zákonoch omotávajú cirkvi a kňazstvu žinku okolo hrdla, tupia, hanobia nás všetkou besnotou. Svätý kráľ robil nábožné základiny, staval kláštory a chrámy, daroval cirkvi bohatstvá; Farahúni ale a židia ledva čakajú už, aby mohli olúpežiť nás o majetky svätou pravicom nám darované a povyhánaf sluhov božích z kláštorov. Pravica tá svätá stavala na všetky strany školy náboženské: Maďarom maďarské, Slovákom slovenské, Nemcom nemecké; a hľa zpoňančení mizeráci nám berú školy a stavajú proti našim kresťanským školám nové. hazafické, štátne, nekresťanské. Sv. Štefan sám chodil so znakom svätého kríža, sám učil národ svoj modliť sa «Otčenáš» a Zdravas»; a hľa požidovčení hazafici vyhadzujú nám kríže zo škôl a na miesto «Otčenášov» a «Zdravas»-ov učia v školách nemodliť sa, alebo učia modlitby nové, nekresťanské k akémusi maďarskému Bohu. Svätý kráľ povolal do krajiny cudzozemských nábožných kňazov a kresťanských remeselníkov, aby osadiac sa tu vyučovali národ náboženstvu a užitočným remeslám; a hľa, naše farahúnske vlády prenasledujú nábožné kňazstvo a odmeňujú judášov, znivočujú domorodých remeselníkov a pripúšťajú sem haličských kazárov a rumunských zobráckych židov. Svätý Štefan miloval a učil milovať všetkých bez rozdielu národnosti občanov, on nehanbil sa nosiť plášť so svätým nápisom slovenským, bo mu holly viera, spravodlivosť a láska kresťanská nadovšetko; a hľa farahúni naši

hlásajú verejne, že každý musíš byť v prvom rade len maďarom až potom keď chceš, smieš byť aj kresťanom.

A títo Farahúni predsa idú parády robiť pri slávnostiach sväto-Štefanských! Lepšie by bolo veru, keby na miesto vonkajších tých parád pridržali sa len starých vyprobovaných základov krajiny a nasledovali svedomite múdre rady a zákony prvého svätého kráľa nášho. Lepšie by bolo, keby všetci verní kresťania postavili sa už raz na nohy a urobili koniec tomu židovsko-kalvinskému hazafišágu. Kalvinská dolnozemska krv bola vždy zbesilým nepriateľom kresťanstva; ona ešte až po dnes je nepriateľom sväto-Štefanských poriadkov; preto vidíme, že maďarskí kalvíni neprestávajú frflať aj na zákon ten, ktorý každému vlastencovi predpisuje zasvätiť sviatok svätého Štefana. Im bol milší Turek v stredoveku, než vlast táto kresťanská; oni hotoví boli zničiť radšej krajinu pomocou Turka, než udržať ju a zachrániť pomocou kresťanstva. Oni aj teraz všetkou silou pracujú spolu so židmi proti nám kresťanom. Im je jeden zafatý žid milejší a jako hazafik vzáctnejší nežli tisíce ubohého ludu kresťanského, vlast svoju opúšťajúceho.

Ale my preto nezúfajme. Nemáme sa nad čím strachovať. To kresťanstvo naše je predsa len skala, bárs aj mochoom zarostená ale pevná; kalvinsko-židovský hazafišág ale bez kresťanstva je len piesok a to mizerný piesok. Skalu nášho kresťanstva nenarušia ani výchrice; a ten planý piesok ufujazdí ako gáfor spolu s kalvínmi a židmi hneď, akonáhle zaveje očistujúci prievan seabavedomého, rezkého kresťanského života.

Svätý Štefane, prvý kráľu uhorský oroduj za nás!

Svätá Pravica Tvoja budiz nám mocnou ochranou!

E. Sándorfi.

Pút do Vacova.

V sobotu **14-ho septembra** pojde processia z chrámu pp. Františkánov peši do **Vacova**.

V nedeľu **15-ho septembra** z **Vacova** po železnici nazpät do **Budapešti**. Cena jednej karty 50 halierov, ktorú si musia vopred u spevára *A. Rösler* v nedeľu ráno medzi 7—8 hodinou, po obede medzi 4—5 hod. v chráme pp. Františkánov vymeniť. Ti, ktorí sa na tejto sv. púti súčastniť chcú, nech sa dostavia 14. septembra ráno o 6 hodine do chrámu pp. Františkánov.

A. Rösler, spevár.

POLITICKÉ CHÝRY.

Volebné pohyby.

Z Oravy nám sdeľujú, že v bobrovskom okrese stojí p. Zoltán Zmeškal, chlúba to nielen Oravy lež aj celého Hornouhorska nepremožiteľne. To sa aj samosebou rozumie. Za jedno preto, lebo slovenskí voličia nemajú moenejšieho zastancu nad Zmeškala a za druhé preto lebo Oravci sú tí najnábožnejší katolíci a najčestnejší Slováci na svete. Tu v Pešti jesto veľa ľudí z Oravy. A každý povie: ja nepožívam pálenčisté a iné nápoje. A živori sa s chlebom, pije vodu, neskazí sa duševne a keď ho pozreš, to samý obor, zdravý, červený ako buk.

V dolnom okrese majú vraj vystúpiť traja: Kubínyi liberál, Ivan Pivko slovensko-národný a Ľudák. Vplyvnejší Ľudáci obávajú sa, že vystúpenie p. Ivana Pivku narobí iba zmätkov. Liberálom to môže pomahať a Ľudovej strane zajiste nebude osožiť.

Osvedčenie.

Dôstojný a mnohovážený Pane!

V poslednom čísle vami redigovaného «Krestana» uverejnený je jeden článok, ktorý v súvisi z prievádzkou voľbou zaobiera sa aj s mojou osobou.

V záujme pravdy musím osvedčiť, že v tomto článku mne pripisované veci nezodpovedajú skutočnosti, bo ja o odvrátení alebo o násilnom chytaní Ľudových voličov ani len vedomia nemám a toto sa za celé obdobie volebné neprihodilo.

S vlakom v článku spomenutým dľa mojho vedomia Ľudoví voličia ani neprišli; lež ano prišlo 34 tužinských voličov vládnej strany, ktorých práve Ľudáci chceli pochytat. — Pri tomto vlaku ani nebol prítomný hlavný slúžny Filberger ani žiaden žandár, a tu môžem sa odvolávať na merníka Borossyho, dôverníka to strany Ľudovej, ktorý čakal na vlak a s ktorým som sa pred príchodom vlaku rozprával. — Z tohoto vysvitá, že časť článku na mňa sa vzťahujúca je zúmyselná nepravda.

Keď prosím, aby dali ste miesta v menovanom časopise riadkom mojím, zostal som s úplnou úctou

V Prievidzi dňa 13. aug. r. 1901.

Ivan Kiss ml., správca stanice.

Jubileum Fejérfáryho.

Honvédske minister barón Gejza Fejérfáry slávil vo štvrtok 50-ročné jubileum svojej vojenskej služby. Jeho veličenstvo blahoželal mu zvláštnym prípisom a udelil mu veľkokriž rádu sv. Štefana. Podobne blahoželali mu rozličné deputácie, menovite honvédska deputácia pod vedením arcikniežata Jozefa, a početní jednotlivci. I nemecký cisár poslal mu telegrafický pozdrav.

«Neues Wiener Journal»-u telegrafujú z Budapešte, že honvédske minister barón Gejza Fejérfáry v jaseň zriekne sa svojej ministerskej torby, z ktorej príležitosti jeho veličenstvo povýši ho do grófskeho stavu.

Oznamovacie úrady na vidieku.

«Pol. Ért.» oznamuje: Záležitosť oznamovacích úradov konečne sriadi ministerstvo vnútra. Ministerský predseda Széll ako minister vnútra rozposlal nariadenie právomocnostiam v záležitosti sriadenia oznamovacích úradov. Nariadenie ministrovo reguluje oznamovanie cudzincov. Od týchto čias každého cudzinca došlého do mesta behom 24 hodín treba oznámiť na policajno-kapitánskom úrade, do obce došlých cudzincov ale u obecného predstavenstva. Tento poriadok uvedený ministrom vnútra je veľmi významný obzvlášť z ohľadu verejnej bezpečnosti, lebo prácu policia zapomôže a obľahčí.

Vojna v južnej Afrike.

Že jaké oduševnenie panuje medzi anglickým vojskom na bojišti za vojnu proti Búrom, najlepšie svedčí to, že anglický vojenský úrad vo výkazoch o ztratách v južno-africkej vojne zaviedol osobitnú rubriku pre dezentorov. O tejto veci transválsky zpravodajca londýnskeho «Temps»-u sdeľuje zaujímavé pády, ktoré jasne predstavujú nesriadenosť a nedisciplinovanosť veľkej anglickej armády. Zpravodajca «Temps»-u píše, že nenie zriedkavou vecou, že celé čaty pozostávajúce z dobrovoľníkov vzpierajú sa ďalej bojovať, ačpráve im sľubujú duplovaný zold.

Jeden oddiel regimentu Brabantovho so zbraňou a strelivom prešiel k Búrom, ba čo viac, Búrom oddali aj tých tritisíc kusov statku, čo strážili. Aj jedna zpráva z Hágy potvrdzuje, že stále rastie počet tých Angličanov, ktorí uskočili od svojich regimentov a pripojili sa k Búrom. Mnohí Angličania ale nechcú už vôbec vedieť o vojne a utekajú z bojišťa. Tak v Southamptone tamojšia policia chytila šesťnásť dezentorov, ktorí chceli ujsť do Ameriky.

O ukrutnostiach, akých sa Angličania dopúšťajú pri popravách kapských povstalcov, píše sa nasledovné: Obyvateľstvo mesta, kde sa má poprava previesť, nútené je násilím, aby bolo pri poprave prítomné. Zajatý povstalec dovezený je cieľom popravy z pravidla do tej obce alebo mesta, kde posledne býval, aby tu videli jeho smrť všetci jeho pokrevní, známi a susedia. Obchody v takom meste na dobu popravy musia byť zavreté a všetky vážnejšie osoby mesta zbranná moc dozenie na miesto popravy.

V Midleburgu medzi takýmito nedobrovoľnými divákmi popravy bol i člen kapského parlamentu Hollandčan Dewaal. K tejto smutnej príležitosti obliekol si Dewaal čierne šaty a s jeho klobúka visel čierny flór. Prv ale než poprava bola prevedená, Dewaal zamdlel a museli ho s popravišťa odniesť. — A Angličania sú vraj národ civilisovaný.

Tri dni u «Hory Levočskej».

(Pokračovanie.)

Slovenskí pútnici a duchovní jejich.

Z toho čo sme o našich slovenských katolíkoch v minulom čísle len na krátko povedali, môže už teraz každý ľahko uzavierať, že s kolkými ťažkosťami musí taký slovenský kňaz zápasíť. Táto borba kňazov s duševnými chorobami ľudu je žiaľ Bohu tak ťažká, že mnohí a mnohí z kňazov nie sú v stave vydržať v nej. Je to aj síce celkom prirodzená vec. Aby taký kňaz ustavične pracoval oddanou láskou za ten ľud svoj a aby pri tom zahradil si pred sebou všetky chodníčky k postupu čo len na obstojnú faričku; aby trpel z lásky za ľud osočovania všetkých farahúnov a židov akožto označený «pán-sláv»; a aby nad to všetko neprestajné útoky a urážky ba aj pomstychtivé prenasledovania mal znášať od svojho vlastného ľudu: no k tomu už treba ozaj apoštolskej hrdinskosti ducha. Takíto hrdinovia, ktorí by bez slova a bez akéhokoľvek odporu vedeli znášať všetky tieto krivdy, nerodia sa každým dňom.

Preto ani najmenej nemáme sa čudovať tej smutnej zkušnosti že najväčšia čiastka ľudomilov po kratšom dlhšom borení sa za ľud klesá a sa utiahne do beznádejnej nemoty, nečinnosti. Máme staré príslovie: «keď to nende, (nejde) nende to». A pravdivosť tohoto príslovia pocítia aj mnohí rodoľubi: keď raz je nemožno ratovať, napraviť, pozdvihnúť ten ľud, nuž čo robiť? Utiahne sa každý, nechá všetko tak a čaká na dobu prajnejšiu, že snáď milostivý Pán Boh v mladšom podrostu národa vzbudí trochu citu, sebavedomia a lásky a oddanosti k obrancom ľudu.

Menej šľachetného smýšľania kňazi zamýšľajú základnejším a pre seba ľahodnejším spôsobom odpomôcť chorobám duševným ľudu. Oni vidia, že naši bratia Maďari ačpráve ani z ďaleka nie sú tak nábožní ako Slováci, ale pri tom tiež ani z ďaleka nie sú tak otrockí, poníženi, bojzliví a zlomyseľnej pomsty chytiví ako Slováci. No nemôžeme zapierať, že na pr. bratia Maďari sú síce nie tak hladkí a pokorní proti svojmu kňazovi: ale aby do očí sa ti lichotil a až po zem koril a za chrbtom aby blúznil, hrešil na teba a tebe potajomne všemožné prekážky robil: toho u Maďara nezkusíš. Nehovorím, že by výnimky nebolo tak medzi nami, jako aj medzi Maďarmi, ale vo všeobecnosti uznať musíme, že veru je tomu tak. Ani sa nevymlúvame; buď nám heslom: len čo je pravda!

Za takýchto pomerov neni sa čo diviť, že mnoho synov slovenského rodu začne sa hanbiť za pôvod svoj a prihlasuje sa, vstrká sa všetkou silou, všetkou nezbednosťou medzi Maďarov. Neni sa čo diviť, že mnohí kňazi a učitelia chcjú sošľachtíť svojich slovenských spolurodákov tak, že idú ich vykoreniť a z dietok vychovávajú samých odrodilcov s tým zrejším cieľom, aby nielen pomadžarčili sa, lež aby aj odriekali rodu svojho a hanbili za svojich rodičov slovenských chudakov a vôbec aby zhnusilo sa im všetko, čo je slovenské.

Opakujem, že sa ja ani najmenej nečudujem takýmto pánom, veď bol čas, že i ja sám bol toho samého náhľadu a maďarčil som deti slovenské tak, jako taký šinter. I preto, že viem dobre, aký som bol aj sám nesmierne veľký blázon za to maďarčenie, nuž preto reku ani nepúšťam sa teraz do toho, aby presvedčil som podobných bláznov o svojom omylu. Ono sa to nedá, viem to dobre po sebe. Oni myslia sebe, že cit vlasteneckosti, čili ten hazafišág vyžaduje, aby Uhorsko bol jednotný mocný maďarský národ a to len tak môže byť, jestli každého Nemaďara pomadžarčíme. Myšlienka to veľkolepá a čo sa týče tej mocnosti a sily krajiny, je veru aj pravdivá. Isté je, že keby sme tu bývali len jeden národ, teda len sami Maďari, nuž bola by krajina ďaleko mocnejšia nežli je teraz. — Však ale, je táto pekná myšlienka nemožná, bo 50 procentov (už aj so židmi) Maďarov tých druhých 50 procentov Nemaďarov len tak pohltnúť nemôže, bez toho, aby to aj žalúdku hltavému príliš neuškodili. Najväčší Maďar, gr. Štefan Szechenyi bol povedal o tejto veci toto podobenstvo: Keď do mora vyleješ sud černidla (atramentu), to černidlo nebude v stave zabarviť more celé, bo sa ono vo veľkom mori ztratí bez stopy; ale keď do ližičky vody vpustíš čo len jednu kvapku toho černidla, už tá ližička vody nezostane čistá. Tak je vraj aj s národom malým, ako sú Maďari. Oni nemôžu privteliť národy iné bez toho, aby sami neutratili na čistote svojej národnosti. Aj Kossuth bol zo začiatku takého smýšľania. Sennyei, Vaj, Majláth, Szemere, Öetvös tiež a hlavne mudrc vlasti: František Deák. Z novších štátnikov Mocsáry, Barta, Ugron, gr. Ferdinand Zichy, nebožtik Szilágyi, ba tuším aj sám ministerpresident Koloman Széll. Szilágyi tento ridzí veľduch maďarský rozhodne osvedčil, že Uhorsko nedá sa spravovať proti národnostiam.

Že tomuto mnohí ľudkovia nerozumejú, tomu je na príčine hlúposť a zlosť. Prijde prepustený vojak od honvidov a zná povedať z kommanda: «hátra nézz» a «balra arc» už si je pyšný na svoju vysokú vzdelanosť: on je nie buta Tót lež Maďar. Tovaryši vandrujúci po svete, keď naučili sa kdesi «kírem sípen» a «kesenek alásom», už si vysoko vedú so svojou vzdelanosťou. Týmto šuhajom to ešte pristane; lež trochu hlúpejšie a smiešnejšie je, keď aj páni zo stavu a to veru aj starí trkvasi nehania sa vzdelanosť svoju práve na taký spôsob preukazovať, ako tí obšitnice a šuhajci barbírskych, šusterských a iných tovarišov. Nuž na takúto módu povieme, že je to hlúposť; však viete, že hlúpych ľudí bolo a bude vždy dosť na svete.

(Pokračovanie nasl.)

Verejná hovorňa.

Pánu Ferencovi Krotkíevičovi z Pudmeric, (Pozsony m.).

Verejne ďakujem, že mne pomohol od nešťastlivej zradníka nemoci, na ktorú som aj trpel vyše 30 rokov; a od roku 1884. som celkom od tej nemoci sprostý, tak že na mňa viac neprišla a keď by to potreba žiadala, som každej chvíly hotový to i s prisahou potvrdiť.

Vo Veľkom Domanine dňa 1. augusta 1901 roku.

U Bystrice nad Perštínom na Morave. J. Prosecki.

Mliekárne.

II.

Ale v ohľadnejších obciach, v ktorých predtým kravské mlieko doma na syr a maslo spracúvali, pri mnohej práci a meškaní času ani z ďaleka toľko osohu nedocielili, než v mliekárni. Kde mliekárňu účinkuje, hospodár dostane každomesačne hodne peňazí a chudoba má lacnú výživu; za 2—4 haliere dostane liter separovaného, t. j. smotaný zbaveného mlieka, ktoré ale krem tuku všetky živné látky mlieka v sebe obsahuje: syr, bielkovinu, cukor; tak že v 6 litroch takého mlieka je toľko živnosti, koľko v jednom kile dobrého mäsa; a predsa za kilo mäsa vydá sa 80—96 halierov, kdežto za 6 litrov separovaného mlieka 12 — najviac 24 halierov. Potrebný tuk pridá sa do pokrmov bravčovou masťou a slaninou, ktorá lacnejšie príjde, než čajové maslo, zvlášte kde z mliekárne možno pre ošípané dostať za 1 halier 2—3 litre srvátky, ktorou — pridaním trochu tľe a otrúb — ošípané výtečne sa tučia. Aký osoh vyplýva z mliekárni a z mliečného hospodárstva, to si najlepšie vysvetlíme príkladmi a štatistickými udaniami. V Dobronivskej mliekárni (vo zvolenskej stolici) oddalo a spracovalo sa minulého 1900 roku od 280 kráv 358.706 litrov mlieka, za ktoré bolo hospodárom vyplatené 36.371 kor. 64 hal. Krem toho vyplatili stroje, povozné a platy robotníkov a niekoľko sto korún odloží sa do zásobnej istiny. Celistvý príjem obnášal 41.252 kor. 94 hal. Z udaného mlieka spracovalo sa 16.045 kg. čajového masla v hodnote 30.948 korún; 24.932 kg. syra, ovšem bez tuku, v hodnote 6695 kor. 19 hal., a za emar, separované mlieko a srvátku prijalo sa 1960 kor. 02 hal. Keď v nove sa zkladajúca mliekárňu na stavbu domu, stroje a zariadenie prinútená je vyzdvihnúť pôžičku, pri takom obehú, ako je uvedený, údovia ani nepocítia, ako pod dvoma tromi rokmi i značnejšia pôžička sa úplne vyplatí, zmaže. V čas mesačnej výplaty za mlieko — už k vôli jasnemu počítaniu — nemôže sa vyratovať až na desatiny haliera, koľko príde za každý liter vyplatíť, ale desatinné čiastky haliera nechávajú sa na koniec roka. To každomesačne toľko urobí, že zväčša z takýchto mesačných zvyškov v Dobronivskom mliekárskom družstve vyplatilo sa behom minulého roku 1776 korún za stroje a zariadenie a krem toho zostalo koncom roku 2200 korún hotových; tak že keď by sa tých spolu 3976 korún bolo obrátilo na zmazanie dlhu od stavby a vystrojenia zaostaleho pri novozaloženej mliekárni — akého dlhu pravda pri Dobronivskej mliekárni už nebolo, — tým by sa prípadná dlžoba už v jednom roku značne bola umenšila. Toto spomínam len na dosvedčenie toho, čo hore vyššie bolo spomenuté, že údovia temer ani nepocítia, ako sa i značná pôžička, na stavbu mliekárne vyzdvihnutá, behom dvoch-troch rokov môže zmazať.

Výnosnosť mliekárni a mliečného hospodárstva ešte si osvietme štatistickými udaniami. V našej krajine urodí sa ročite asi 20 mill. metrických centov pšenice, z ktorej sa vyvezie priemerne 8—12 mill. met. centov, za ktorú

tedy príde okolo 120—140 mill. korún z cudzozemska do krajiny, niekedy i značne menej. Toto je náš hlavný vývoz. Za tým nasleduje vývoz drôbeže a vajec v hodnote 71 mill. korún; no bližime sa tomu, že tento vývoz bude väčší, než vývoz pšenice, ako sa to vlni už skutočne stalo. Akože v pomere k tomuto stojíme s vývozom mliečnych výrobkov? Tak, že r. 1892 vyviezlo sa týchto za málo čo vyše 3 mill. korún a doviezlo sa k nám z cudziny zvl. syrov za blízko 3 mill. korún; r. 1899 vyvezené už bolo od nás mliečnych výrobkov v hodnote vyše 8 mill. a vlni už za vyše 12 mill. korún. K tomu prispeli mliekárne, v ktorých vlni 26 tisíc hospodárov od 45 tisíc kráv oddalo 49 mill. litrov mlieka, vývozom hodnotu vyše 4 mill. korún predstavujúcim. Teraz povážme, ako stojíme v tomto ohľade v pomere ku druhým krajinám? Z malého Dánska, ktoré je len ako ôsma čiastka našej krajiny, vyviezlo sa roku 1899 mliečnych výrobkov v hodnote 140 mill. korún a ošípaných, zväčša na sobratom mlieku vychovaných, za 60 mill. korún; z Hollandie 20 mill. kg. masla a 45 mill. kg. syra v hodnote spolu 105 mill. korún; Švédsko a Norvégia vyviezly mliečnych výrobkov za 50 mill. korún a vo Francúzsku cenia výrobu takých na 1234 mill. korún, z ktorých ale len za 60 mill. bolo vyvezené. Keby v našej krajine tak statok dochovávali, ako v Dánsku, malo a mohlo by byť asi 8 kráv toľko vývozu mliečnych výrobkov, než v tej malej krajine. Len už potom ozaj kam by sa toľké množstvo toho podievalo, vyvážalo? *Z Obzoru.*

Vyzvanie k predplateniu.

Viacrázy vyzvali sme už et. čitateľov nášho časopisu, by pracovali na tom, že by «Kreštan» do čím viac príbytkov dochodil, že by zásady kresťanskej politiky čím viac sa rozširovaly.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok	... ..	4 koruny
na pol roka	... ..	2 koruny
na štvrt' roka	... ..	1 koruna.

Predplatiť treba len na túto adresu:

«Kreštan» kiadóhivatala
Budapest, VIII., József-körút 35.

Ablegátska vol'ba.

Napisala Dlž . . ská.

IV.

Cheem ukázať mojim nepriateľom, že nie zo zisku som tam, kde som — dodal hrdo.

«Čudujem sa im pán ryehtár, predsa nevidel som ešte takého človeka, ktorý by peniazmi tak pohrdal», preriekol Doktor Schönfeld.

Čo sú oni taký magnáš? doložil už trochu posmie-
vavo trasúci sa starý Vetter.

Ja som zas takého statočného človeka nevidela,
ktorý by za také veci peniaze prijal, lebo ponúkal —
pichli žida zase mamička.

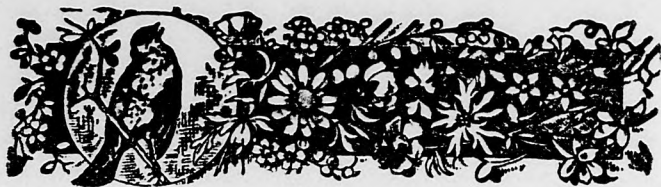
Ale čo nás po tom! čas uteká, ja viem všetko čo
je to; oni nechcú verejne s nami pán rychtár byť skrz
to, keď majú toho brata pátra, ale po tajno môžu robiť
s tými ľuďmi, bárs včul nechcú tých 1000 zl. Za to im
stojím, že sa im to dobre vyplatí — vykladal Markus.

Musia nielen na seba hľadať ale aj na svoje deti.
Ich pán syn ten študent môže časom skrze takého pána
ako je Dr. Daruvári k veľkej hodnosti prísť — dokladal
Schönfeld.

Na to nikto nič neodpovedal až za chvíľu napadlo
mamičke aby snád ešte nepokúšali, obrátili výpravku na
iné a začali sa sťažovať, jak zle im práca ide, že mali
sme nemocné kone, koľko ešte dreva nepovozeného v
háji a prosily Markuša, či nebol by tak dobrý a neišiel
by nám pomôcť s jeho koňmi pár rázy dreva z hory
doviezť. Na čo žid sa začal veľmi vyhovárať, že veľmi
vďačne, ale jeho kone vraj vo dne v noci lietajú s kor-
tešy po dedinách ba ešte aj tatička chcel poprosiť, aby
aspoň raz-dva pustili aj oni jejich kone. Z tohoto sa ale
tiež vyhovoriť a tak milým židáčkom nestalo sa nič po
vôli. Ešte chvíľu zotravali u nás pochlebujúc rodičom,
potom trochu mrzúti ale predsa s tou nádejou, že s
nimi po tajno drží, odobrali sa preč. Nemali to tatičkovi,
ako sa aj vyslovili, ani za zlé, keď verejne nikde nevy-
stupovali ako liberál za to, že mali brata kňaza.

Otec ale neberúc ani brata do ohľadu telom dušou
bol antisemitom; smial sa v duchu aj s mamičkou, ako
prevedú liberálov. Že to všetko tak nevedomo liberálom
a slúžnemu sa videlo, bolo len výmyslom mamičkiným,
ktorá dobre vedela si predstaviť aj tie najväčšie násilen-
stvá a pokusenia zo strany liberálov a židov; obávala sa,
že keď priznajú sa im čím sú, čert nespí, môžu sa dať
voľáko očankaf (ohlušť) a tým nie len sám seba ale
ešte aj 40 zahorákov, ktorí boli ako sprisahani, že kde
tatičko budú, tam budú aj oni. Môže byť, že od neho
bude záležať víťazstvo lebo prepadnutie nášho kandidáta.
Bolo síce veľkým pokušením tých 1000 zl. pre našich
práve vtedy v peňažnej nesnádzi sa nachádzajúcich ro-
dičov, ale držali si za veľkú povinnosť stáť neodolateľne
tam, kde im svedomie kresťanské kázalo. O tatičkovi
ľudia na dvojčo súdili; liberáli mysleli, že preto verejne s
nimi nedržia, že majú brata kňaza, keď ako remeselník
všetkých okolitých farárov majú za zákazníkov. Antise-
miti zas všetci verili, ktorým aj nepovedali ako smýšľajú,
že budú s nimi, lebo ich poznali ako dobrého kresťana a
ľudomila aj skrz brata aj skrz priateľstvo okolitých kňaz-
zov; oni zas nemali si za zlé, že verejne s nimi nevy-
stupujú; ako rychtár vraj ani by nemôhol obstať od ví-
čiťiek slúžneho, notára a iných panákov. Predsa ale
mnoho pokusenia museli tatičko zniesť a možno povedať,
že len matka bola tým anjelom strážnym, čo otea od
pokusenia zachránila.

(Pokračovanie nasl.)

BESEDNICA.

Spev kresťanských voličov.

Keď na voľbu pojdeme,
my víťazstva dojdeme;
budeme stáť jak obri
ten kresťanský ľud dobrý.

Porazíme Judášov,
nenúkajme sa s fľašou;
jak to židia núkajú,
vždy nám pokoj nedajú.

Keď už voľba nastane,
zachovaj že nás Pane!
od lakomstva, tyranstva,
od liberálov množstva.

Svätý Štefan poručil,
keď zo sveta sa lúčil,
tú krajinu Marii,
tejto krásnej Ialii.

O Ty Panno Maria,
chráň nás ctená Ialia,
v tej uhorskej krajine
nech sa liberál mine.

O Ty naša Patronko,
prosíme Ťa prehorko,
nech sa viera zachráni,
smiluj že sa o Pani!

Smiluj že sa nad ľuďom,
by neveril nik bludom,
bo my v Tebe veríme,
pred Tebou sa koríme.

Pomôž nám češť vydobíť,
to Uhorsko ozdobiť;
v Tebe Panno ufáme
a sklamať sa nedáme.

Ján Vdorka.

O novinkárskych čarbároch ktorí čarbajú, pl'ujú, ľuhaju a jedovité sliny striekajú na ľudovú stranu a pri tom na duchovenstvo.

Čudoval sa sváko Trepák z Handlovej.

— Zaosku! To je hrôza, čo tí darebáci čarbári no-
vinkárski sa len naľuhajú, natrhajú na tú ľudovú stranu
a pri tom pobočne aj na duchovenstvo. Musí človek sa
sdesiť, keď vidí a číta, aké pomýje a výkal zatrepáný s
ľuhárstvom podkladajú oni obecnstvu vo svojich mrz-
kých článkoch. Presvedčil som sa o tom pri poslednej
prievidzkej voľbe, z ktorej ľudový ablegát víťazoslávne
vyšiel, aby v sneme zaujal svoje právne miesto. Prečo-že
oni toľko jedu a besných slín miešajú do svojich článkov,
keď je o ľudovej strane reč?

— Sváčku môj Trepáku, ja vám to názorne vysvetlím. Minulý trh zašiel som do hostinca ku «čiernemu capovi» bych si nielen zpláchol hrtán od prachu, ktorý mi pri čistení raží na hrtan sadol, ale abych počúvať mohol mienku ľudí o privedzkej voľbe. Tu u toho «čierneho capa» našiel som jedného mladého mužika, dľa vonkajšieho držania svíháka slopať, karty hrať, hrešiť, báchať s pásfou na stôl, zlorečiť a sa prisahať. Prišiel aj jeden starý stály hosť čierneho capa, ktorý každý boží deň podvečer faháva do krémy, ako sluka do hory alebo ako líška ku potoku, keď nemá čo žrať ide ku vode si zapíť a blehy z bundičky do potoka vytriasť. Budilár tohoto stáleho hosťa zdal sa byť vo veľkej a ťažkej núdzi a nedostatku a smäd jeho ale ešte vo väčšej biede, nežli jeho budilár. Stály tento hosť alebo starý lump z ďaleka zkúmal toho mladého muža-lumpa, aby mohol poznať, kde a čo ho tlačí. Vyzkúmal na ňom, že veru ten mladý mužik nestojí na dobrej nohe so svojim otcom a ešte menej so svojou manželkou. Došúchal a dočochral sa po lavici starý ten lump ku mladému ako klzký had pod strom v raji ku Eve, a zamiešal sa mladému do reči s tým, že začal na jeho otca a ženu frflať:

«Ja ti len to hovorím bratku môj, že fa lutujem, keď ti domáci s tebou tak zachádzajú a nakladajú, ako by si bol len nejakým školským chlapcom! Počúvaj, keď by to na mne bolo, ja bych ím kaše navaril; ty si sprostý keď nevieš ukázať, že si mužom a nie chlapčekom. Veď je to hanba pre takého múdreho chlapáka ako si ty, tolko trpeť a tak pod pantoflou stonať a podmaneným byť».

Mladý ten mužik udrel pásfou na stôl, že skoro pohárky poskakovali so stola a veľká fľaša sa prehodila a zkúfala až na kraj; vypustil k tomu mamlaskú kliatbu a hovoril:

«Krstný! vy máte pravdu, od vás už môže počuť dobré slovo; ja môžem robiť s mojimi veciami čo sa mi ľubi a čo chcem, ja som už nie viac chlapec».

Povedal a zaklopal s pohárom na stôl: «Hej! krčmárka, ešte jednu litru pre nás dvoch».

— Prečo-že hľadel starý tento lump pričochrať sa ku tomu mladému? Preto, aby ho nadrážil, nahuckal proti domácim, by on na nich nepočúval, a na ženu najmenej; aby ten mladý našiel zaľúbenie v jeho falošnej ľuhavej a podlej reči a hlavne aby si pri tom môhol aj niečo zdarma vypíť.

Práve taký mnohý darebácky novinkársky čarbák ľuhársky lump a stály hosť diablov v ľuhani omyká, sklbe, trhá ľudovú stranu, duchovenstvo a predstavených cirkvených. Hladoš čarbár špekuluje na ľahkomyselné obecenstvo, ktoré má už vyklátenú vieru a úfa od nepriateľov cirkve a ľudovej strany odmenu chvály alebo iného za svoje špinavé podlé zásluhy, a na veľký počet predplatiteľov, ktorí radi pijú pomyje z kalamárov, ktoré sa im predkladajú v ľuhavých článkoch.

Sváčko Trepáku viete, že mnohí z nerozumnosti radi čítajú a veria, čo taký ľuhavý čarbák napíše lebo sa radi krmia s takým výkalom ľuhárstva a utrhačstva; keď by ale vedeli, aká to chasa takí ľuhárski čarbári, by sa

im zhnusilo čítať ich cigánstvo a utrhačstvo, tak ako by sa zhnusilo hosťom v hostinci obedovať, keď by videli ako tam nečistý kuchár škvarí, peče a varí nečisto zranicu v špinavej kuchyni. — Raz sa mi trařilo v zimnom čase cestovať — keď ešte nebolo tolko tých vicinálnych železníc a vicinálnych vitúzov — hontrľali sme sa celé dni na takzvanom omnibuse dlhom voze pre každého, kde sme ako v nejakej škrine poukladaní sedeli dľa toho ktorý ktorému mohol pred nosom lepšie miesto uchytíť. Zastavili sme sa pred večerom pred jednou krémou, by kočič môhol zápraž pokrmiť a krčmár zase pašasierov. Krčma cimeru nemala, nad dverami vysela na žrtke kapustná hlava hore nohami t. j. hore hlúhom a koreňom, čo bol odznak, že sa tam dostane nový burčák a v okne vysela husacá dľapka na znak, že tu k burčáku patrí aj husacina. Mne strapatý, kučeravý, krivonosí so širokou hubou škaredý kellner predložil husací nadievaný krk a cesnakom natieranú husacú nôžku s tým pomerkovaním, že u nich možno dostať aj čhaj a phünč.

Ja som zvláštnu váhu nekládol na toho krivonosého kellnera čhaj ani na phünč, ja som sa držal címeru kapustnej hlavky a jej rodinné varašúrskeho burčáka. Lež moja suseda, pani Rifka Cicelesová s fajnovou manierou rozkázala sebe phünč na znak, že jej hrtán je fajnovší od mojeho burčákom posťahovaného hrtána. Z krémy bolo okienko do kuchyne, proti ktorému som práve s tvárou obrátený sedel a tak som môhol dobre pozorovať celú manipuláciu kuchynskú pri hotovení papiniek pre pašasierov hosťov. Kučeravý žltých zubov a širokej huby s veľkýma kútama ako mladý vrabec kellner pripravoval ten phünč. Chytil do dlane rozrezaný citrón a tak ho ztlačil, že citrónova šťáva mu po všetkých prstoch a špinavých nechtoch do mysy tiekla. Čo nevládal dľanou vyprešovať, to urobil s hubou; vzal do polovice vytlačený citrón do svojej veľkej papule medzi zuby, počal citrón dľáviť, žuvať, tak že mu ostatná šťáva po brade a dvoma vrabčiami kútama dolu do mysy tiekla. Pridal ku tomu akúsi zasmašku, teplej vody z kukurice, ktorá od krmených husí sa potlkala, hodil do toho cukru z ktorého kus odhrizol so zubami a predložil mojej susede. Ja som sa počušky ale zadušil, že nebudem nikdy piť phünč. Ako pripravoval pre mňa ten nadievaný krk husací to som nevidel, lebo už bol hotový. Pani Cicelesku phünč rozpaľoval, zohrieval, si ho prichvaľovala. Môj ale žalúdok mi nedal pokoja a žiadal, bych trochu na luft vyšiel, by sebe mohol oddýchnúť, bol veľmi ešofirovaný od videnia toho phünča.

Viete Sváko, keďby sa mnohá duša ľuharská takých nesvedomitých čarbárov mohla tak odrať, ako kozla alebo zajac a takú odratú mizernú dušu by vyvesili na žrtku, tak zaiste by mnoho špinavého bolo vidieť v takej duši. V nej by ste tak málo náboženstva našli, ako vo vypitvanom haringovi; močky, smradu ale tolko, ako vo hlave porcelánovej fajky. By ste zbadali, že taký ľuhár, čarbár je vábec čertov, ktorý za mrežami svojich novinkárskych stľpoch drží ľudom kázne, by odpadli od ľudovej strany a cirkvi. Oni miešajú jed pre duše v čarba-

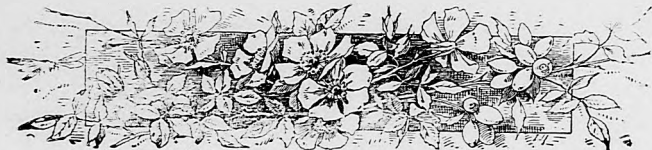
ninách; ich evanjelium je nič neveriť a všetko sebe do-
voliť, oni tak robia, ako sirkový fabrikanti, ktorí prílepujú
na skatulkú necudné, hnusné stydlivosť urážajúce obrázky,
by ich odberatelia pri zažíhaní svetla so sirkami hneď
spolu sebe aj zažali v duši hnusné, necudné, smradlavé
myšlienky a ošklivé žiadosti v srdci. Z čiastky z
lakomstva, aby sa im ich sirky lepšie míňali; z čiastky
zo zbytku nečistoty a výkalu duševného, ktorý vyteká zo
záchodu ich duší; z čiastky aj preto, aby oni aj iných
zaplávali s tým, čím sú oni plní.

To isté tak robia aj novinkárski fabrikanti t. j. čar-
bári. Oni majú z toho radosť, ako prostopašné chlapčiská,
keď môžu nepokoj, zvydy, nesvornosti robiť, a pritom aj
nejaký kšeft spraviť. Na ľudovú stranu šimfovať, luhaf,
nadávať, vždy prinese niečo do kuchyne liberálnej. Tlá-
chajú o svobode a nebadajú, že sú sami otroci neprávosti.

Éljen pán *Ernszt*, ľudový ablegát. Éljen pán Kálman
Brestjenszky a ostatní stotoční ľudáci! Praje

Zaosek,

malenkár z jednej kopanice staro-turanskej.

CHÝRNIK.

Úctivé upozornenie! Láskave prosíme čtených či-
tateľov, keď pošlú predplatok na noviny, nech nezame-
škajú prílepiť na poštovú poukážku, na — k písaniu ur-
čité — miesto svoju tlačенú adresu, t. j. meno a by-
dlisko, pod ktorou dostávajú noviny. S týmto s jednej
strany poľahšia našu prácu, nadovšetko ale koniec
môžeme urobiť takým neprávostiam jako je to, že noviny
v svojom čase nedochádzajú. *Vydavateľstvo novín.*

Smrť Crispiho v Taliansku a po celom svete zaprí-
činiła hlbokú sústraf. Menovite v užšej vlasti zosnulého,
v Sicílii je veľký smútok. O posledných hodinách nebo-
hého oznamujú, že Crispi za posledných 36 hodín ležal
bez povedomia. Kňaza nebolo pri ňom; keď dva dni pred
smrťou dcéra jeho chcela ho nahovoriť, aby sa ospove-
dal, Crispi odpovedal: «Nechaj to, dcéra moja, vybavím
si to ja sám s Pánom Bohom!» Kráľ Viktor Emanuel vo
svojom i v mene kráľovny poslal telegram sústrasti vdove
Crispiho rod. Line Barbagallo. Z pomedzi prejavov sú-
strasti došlých z cudzozemska, prvý bol telegram uhor-
ského ministerského predsedu Kolomana Szélla, ktorý z
Rátótu nasledovne telegrafoval grófovi Nigrovi, talian-
skému veľvyslancovi vo Viedni: «Pospiecham vysloviť
vašej excellencii moju najvrelšiu sústrast z príležitosti
smrti Crispiho. Taliansko utratilo v ňom jedného z naj-
väčších štátnikov a vlastencov svojich. Berieme účasť na
veľkej ztrate s tými živými a úprimnými citami sympatie
a priateľstva, ktoré uhorský národ prechováva voči ná-
rodu talianskému. Koloman Széll, ministerský predseda.»
Crispiho pochovali v chráme dominikánov v Palermo,
teda tam, kde previedol najväčšie dielo svoje: Oslobo-

denie Sicílie zpod panstva Bourbonovcov. Nebohy už
tento stavec bol jeden z najvýtečnejších štátnikov Italie.
Za mladý bol on hlboko nábožný šuhaj a vstúpil do radu
Jezuitov. Keď ale vystúpil, svetská sláva omámila ho a
on stal sa tým najurputnejším nepriateľom cirkve
Kristovej a trónu pápežského. Potom už len za ten haza-
fiság talianský horlil a jako takého vychytili ho na tolko,
že bol aj dvarazy ministerpredsedom. Ale mu šťastie ne-
slúžilo. On sám musel ustúpiť z ministerstva, bo doká-
zalo sa, že zmárnil ohromné peniaze pri národnej banke.
Hazafiság síce skutočne zmocnel pod nim, ale krajina
sama ostála žobráčkou, zadlženou, chudobnou.

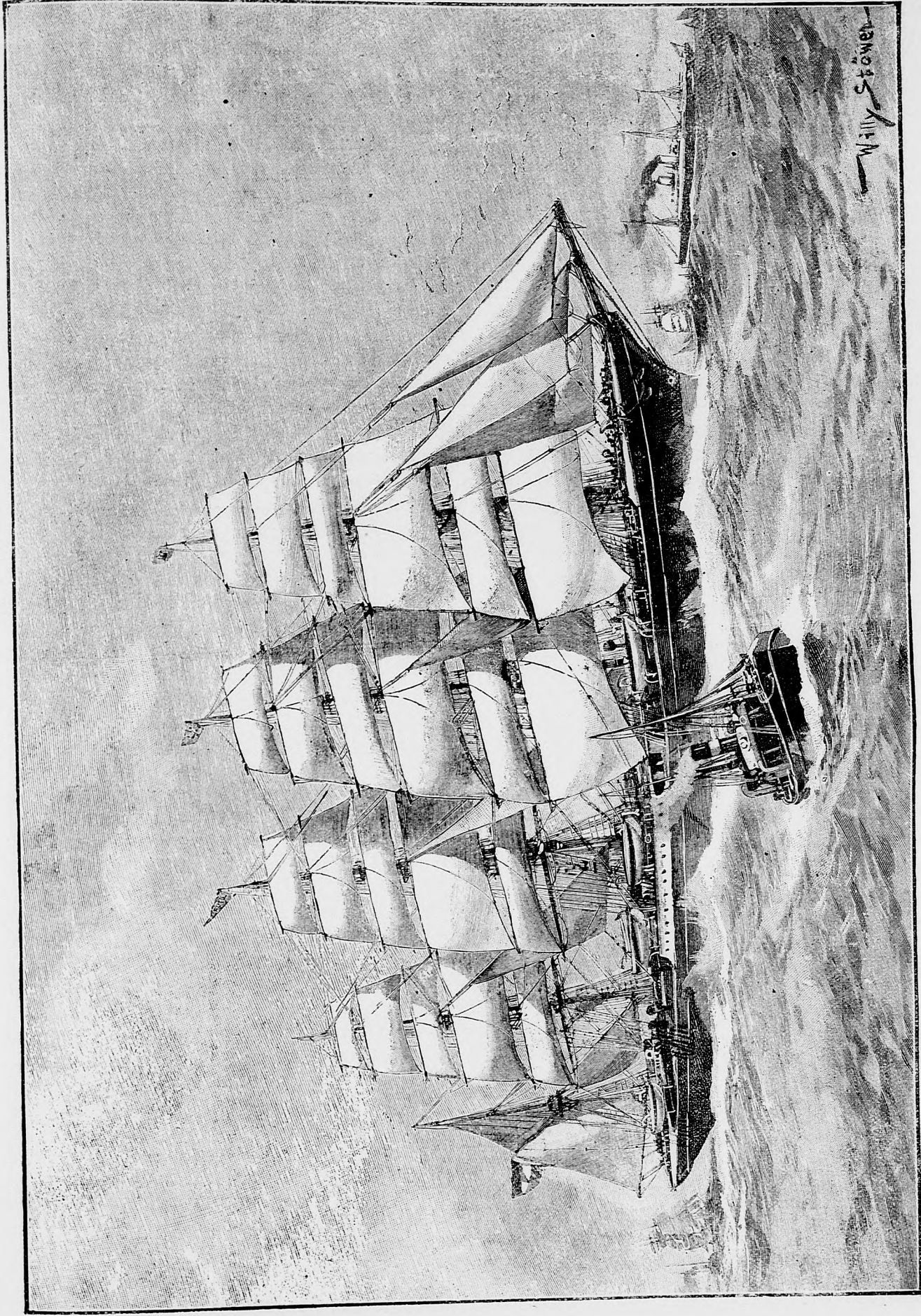
Arciknieža Karol v Tatrách. Mladý arciknieža
Karol, ako z Dolného Smokovca oznamujú, za posled-
ných päť dní bavit sa v Tatrách. 7. augusta večer z Po-
prad-Felky na koči došiel do Dolného Smokovca a složil
sa vo ville «Srňka.» Tu budúceho dediča uhorskej koruny
najprv uvítala barónka Ambrózyčka so svojou dcérou.
Na druhý deň na hyntove grófa Gejzu Zichyho zaviezol
sa do Popradu a tu v Husovom parku obedoval a potom
obzrel si Starý i Nový Smokovec. Po návrate do dolného
Smokovca hral sa s deťmi tam letujúcich veľmožských
rodín lawn-tennis. V piatok arciknieža Karol so svojim
komorným predstaveným s majórom grófom Wallisom
urobil výlet do Dobšinej a tu obzrel si povestnú ľadovú
jaskyňu. V sobotu odcestoval do Lomnice a zúčastnil sa
na kvetovom korse a prítomný bol aj na koňských do-
stihoch. Mladý princ skončiac svoju študijnú cestu po
Uhorsku navrátil sa do Viedne.

Pánom obchodníkom a fabrikantom do pozor-
nosti odporúčame schopného mladého človeka: *Flo:iana*
Patyerek (Ujpest, Árpád-utca 115.) On za 9 rokov za-
mestnaný bol v dielni dreveno-výrobkovej, (faipar) a
teraz je tiež pri takom sklade zamestnaný. Ponevác je
sveta skúsený a zná viacej rečí, odporúčame ho snažne
do akejkolvek dielne, on všade dobre zodpovie. V práci
nenie vyberačný a spokojný je i so skromným platom,
len aby v nedeľu dovoleno mu bolo do chrámu ísť, bo
teraz je tejto možnosti pozbavený. Píšte na jeho vyš-
udanú adresu.

Ruský vojenský ballon padol v okolí Sátoralja-
Ujhelyu a z neho vystúpili ruskí officieri. Mnohí mysleli
si, že hľa — už ich majú tých ruských emisárov, tajných
agentov, čo to tam panslavismus rozširujú. Ale v posled-
nom zasadnutí administratívneho výboru zemplínskej sto-
lice referoval podžupan Matolai, že z prevedeného vyše-
trovania vysvitlo, že je tu každé podozrenie zo špionáže
úplne bezzákladné.

Falkai doma. Listonoša Ladislava Falkaiho, ktorý
ukradnúc na budapeštianskej pošte 40.000 korún ušiel
do Ameriky, po tieto dni rano dovezli do Budapešti.
Teraz sedí už vo väzení.

Robotníci v Rusku, zamestnaní vo všetkých štátnych
dielnach, baniach a hutách, dostanú právo na pensiu
nielen pre seba, ale aj pre svoje rodiny. Predbežne cársky
úkaz dáva robotníkom toto právo, neskoršie bude vne-
sené do zákonníka.

Morská loď.

Podakujúci prípis. Od 9 rokov trpela moja manželka na bolenie hlavy, závraty, lúpanie v údoch a bezsnivosť a ja upotrebil som od Vás odporúčaný a prospešný duplovanoelektromagnetický kríž R. B. N. 86967; jej bolestiam sa na toľko uľavilo, že sa teraz celkom zdravá cíti. Tak som Vám podlžen aj s mojou rodinou tú najväčšiu a najúprimnejšiu vďaku. — *František Hatschka*, maliar, Budapest, Gizella út 42.

Tento podakujúci prípis obdržal pán Albert Müller, Budapest V. Vadász-utca 42/Z., vynálezca elektromagnetického kríža R. B. N. 86967.

Pút do Lourdes-u v roku 1901.

Pod vedením veľkomožného a prevelebného Pána **Jozefa Skarda** prepošta-farára šaštinského, akožto duchovného správcu pútu.

Čas odchodu je 26. augusta. Príchod: 9. septembra 1901.

Smer cesty:

Ta: **Budapešť—Prešporok—Vieden—Linc—Salzburg—Innsbruck** (odpočívajúca stanica) **Einsiedeln** milostné miesto **Lyon** (odpočívajúce miesto) **Lourdes**.

Zpátky: **Z Lourdesu** po **Genf** ten istý smer čo hore. **Z Genfu** po **Zürich** (odpočívajúca stanica) **Sargans**, odtiaľto tá istá, čo do Budapešti.

Ceny sú nasledujúce:

	I. trieda	II. trieda	III. trieda
Z Budapešte	464.50 kor.	351.— kor.	200.— kor.
Z Prešporku	451.— «	342.50 «	194.— «

V týchto cenách je:

1. Cena cestovného lístka.
2. Opatrenie v hoteloch za 8 dní: V Innsbrucku, Einsiedli, Lyone, Genfe a v Zürichu jeden a jeden deň, v Lourdesu ale 3 dni.
3. Príležitosť od železničnej stanice do hotela, tam, kde to okolnosti požadovať budú.
4. Zavezenie batožiny od stanice do hotela a späť.

Slovenské kázne tiež budú.

Veriacím farnosti kat. rovňanskej.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Milí veriaci!

Za dávnych časov otcovia naši mali len drevený kostolík na Horevsí, na roli fojtovej postavený, o ktorom sa už len malá spomienka čini, ale i tá dosvedčuje náboženskú horlivosť predkov našich.

Neskorej, keď Všemohúci Boh počet svojich veriacich rozmnožil, s vďačnosťou pomýšľali na to, aby i česť a sláva Božia rozmnožené byly, a dľa obyčaje i zákonov vtedajších poddanských časov požiadali knieža Eszterházyho, čo svojho zemskeho pána a patróna, o vystavenie nového kostola, ktorý roku 1756 vystavený bol. Na stavbu tohoto kostola naši otcovia obetovli *pot tváre* svojej, — lebo vtedy iného nemali — konali rukovnú a zápražnú prácu.

V tomto kostole po dnes sa modliavame, tu žiadame požehnanie na naše práce, podujatia a ďaleké cesty po širom svete: v tom predsäzvatí, že jako Abraham po víťaznom boji dal desiatok na obetu do rúk kňaza Melchisedecha, tak aj my s horlivosťou obetujeme, čo len babku, jako tá nábožná žena v Jeruzalemskom chráme.

Boh Vás požehnáva, ozdobujete príbytky vaše, rúcho vaše je krásne, netrpite toho nedostatku, čo kedysi vaši

predkovia trpeli, a nesnášate tej nevole, čo oni snášali, ale pozrite na vás z vonku z nútra ošarpaný Chrám, i prebudí sa vaše svedomie a ohlási sa v dušiach vašich článok viery: «verím cirkev svätú všeobecnú», ktorý článok nakladá nám cirkev, kňazov, učiteľov, kostoly, školy udržiavať a podporovať.

Súsedné farnosti: Kollarovice, Dlhépole a Vysoká majú svoje kostoly ozdobené takmer obetami farníkov.

Náš kostol je ošarpaný, neozdobený, malý, opustený, chceme ho — a to je naša povinnosť — ku cti a chvále Božej primerane ozdobiť, k počtu veriacich zväčšiť; z toho účelu utvoril sa výbor, ktorý túto vec spravovať bude, plán je už hotový a budúceho roku ku stavbe pristúpiť chceme.

Milí farníci a veriaci! obraciame sa k vám po celom svete kadekofvek sa nachádzate, s tou prosbou, aby ste ku zväčšeniu, obnove a vzdobeniu vášho Chrámu každý bez výmenky svojími obetami prispeli a tie na pána kaplána **Ernesta Kosec do Rovného** poslali, tak aby vo vašich skutkoch a obetiach pochválený bol Pán Ježiš Kristus!

Povzbudte i spoluveriacich k obetám!

Jozef Stranavský v. r. *Peter Igonda* v. r.
cirkevný predseda. svetský predseda.

Ernest Kosec v. r.
kasir.

Verona Cipánik rod. Gabrik 200 korún, Katerina Juranka 4 k., Anna Vertfein 2 k., Anna Bachunik 5 k., Anna Lasko 2 k., Jozef Čvapek 20 k., Maria Sločik 2 k., Tereza Pacák 4 k., Barbara Gyusik 4 k., Verona Adamec 1 k., Maria Jandrik 2 k., Jozef Marcinič 20 k., Magdalena Biestyár 40 k., Ján Gabaj 8 k., Verona Harajčík 10 k., Jozef Kubenik 20 k., Jozef Švec 20 k., Martin Jezsik 100 k., Alžbeta Juranka 2 k., Jozef Gabaj 8 k., Anna Olsina 3 k., Pavel Majstrik 105 k., Anna Hnídik 5 k., Ján Jezsik 20 k., Vendel Jánošik 5 k., Karol Pacák 5 k., Jozef Hlavko 10 k., Maria Hulín 2 k., Andrej Vicen 20 k., Maria Kijaničik 8 k., Anna Smolka rod. Cipánik 4 k., Anna Pavelčík 14 k., Imrichová Mihalik 10 k., Verona Sarabik 4 k., Maria Majtán 6 k., Veron Kahák 4 k., Karolína Vlček 2 k., Bohuznáma 6 k., Maria Gyuriš 8 k., Ďuro Sulík 5 k., Imrich Svabek 10 k., Ondrej Kornada 80 k., Ondrej Svako 10 k., Verona Paur 6 k., Imrich Kubenik 20 k., Veron Czedzo 10 k., Ján Ritnosik 2 k., Ján Bobčík 12 k., Anna Regulik 2 k., Maria Mihálik 2 k., Veron Strizák 5 k., Maria Belis 2 k., Anna Gyusik 12 k., Jozef Kmecik 5 k., Verona Juráček 5 k., Ondrej Adamik 10 k., Pavel Suchoník 12 k., Pavel Bukový 16 k., Ilona Čepela 4 k., Verona Ovčík 10 k., Ján Sovár 110 k., Ján Kvačík 4 k., Anna Regulik 6 k., Ján Posluch 100 k., Maria Halbik 4 k., Jozef Čikota 10 k., Ďuro Michalik 3 k., Verona Fridek 5 k., Jozef Adamik 10 k., Lukáč Bobčík 10 k., Ignác Remenár 3 k., Jozef Kičerka 10 k., Jozef Gabaj 10 k., Jozef Stranyavský 200 k., Jozef Jezsisik 20 k., Peter Ovsenny 16 k., Ján Szako 100 k., Ján Gyuriš 40 k., Ondrej Kadák 100 k., ml. Jozef Buchezár 200 k., st. Jozef Žilinčár 10 korún.

(Pokračovanie nasleduje.)

DOPISY.

Turzovka.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Dôstojný Pán Redaktor!

S veľkou úctou prosím slávnú Redakciu nášho všeobľúbeného «Kreštana», by ráčila mojich pár riadkov uverejniť.

Naša osada je najväčšou obcou trenčianskej stolice. Máme aj okresného lekára, ktorý v páde nemoci aneb telesného nešťastia, nám má pomoci poskytnúť. Pán Ede Havašš, okresný lekár náš, je už od dávnych časov medzi nami. Prišiel sem chudobný, malučký, tenučký na postavu i na vačok; dnes ale musí sa mať veľmi dobre; pudlikárik musí mať už veľmi napuchnutý; čo uzatvárame z toho, že tento pán o lekársku činnosť svoju veľmi už nestojí, i nejde mu o to, aby niečo zarobil.

Stalo sa totiž 2. aug., že na pasienku v jednej nepozornej, nepredvídanej, nešťastlivej chvíli Jožka Rudinského naplašená krava pod bruchom na najhákľivejšie čiaske tela ľudského poklala a fažko ho poranila. Chlapca pokaličeného prinesú matke domov; táto od prefaknutia polomrtvá ako bez duše letí na byt pána lekára Havaša prosiac ho, aby bez odkladania pospiechal pomáhať, ravať doklaného jej syna.

Pán doktor ale, bez toho, žeby polozenie poklaného chlapca bol znal, celkom chladnokrevne odvetí matke: «ja tam neidem, ale prineste toho chlapca sem ku mne.»

Poznamenávame, že byt p. lekára od bytu nezdravého chlapca je asi na 3—400 krokov vzdialený. Prestrašená mater letí výskokom dolu dedinou; zchytí chlapca v plachte do náručia a rýchlo kráča na byt pána lekára.

Pytáme sa či sa to zrovnáva z povoláním jedného lekára, ktorý k tomu je ešte aj okresným lekárom a jako taký je platený z mozoľov ubohého ľudu; či sa to zrovnáva s ľudskosťou, aby v takom fažkom páde, kde sa odkladať nedá, lekár sa zdráhal ísť do domu chorého? Či není k obávaniu, že ten chorý je tak ranený, že na ceste môže skonáť, keď s ním trmácajú, keď ho dvíhajú, a jako pri tomto páde, keď tá matka, dvanásťročného, veľkého, fažkého chlapca, aby ho udržala, dobre ho musí ku sebe pritísnuť? Alebo či už život ľudský ani toľko není hoden pred p. dr. Havašom, jako život toho hoväda? Lebo ten zverolekár, keď to hovädo na nohách stáť nemôže, prinde ku nemu, aby ho preskúmal; pán okresný lekár turzovský ale žiada, aby ten chorý, ktorý hýbat sa nemôže ku nemu prišiel.

Pán lekár! nemýľte sa; my tu nemáme peštianskú ratujúcu spoločnosť s potrebnými primeranými nosidlami; my lebo na chrbáte, alebo v plachte na ramenách môžeme ku vám priniesť toho fažko chorého, a kto bude potom zodpovední za to, keď ten chorý pre primitivnú

dopravu ku vám väčšiu škodu utrpí na svojom zdraví, nežli je tá pomoc, ktorú mu vy poskytnete?

S týmto ale ešte není koniec. V ten istý deň v tú istú hodinu dostaví sa osobne ku p. lekárovi Havašovi paholok miestného p. polesného, prosiac ho, aby ho preskúmal, lebo sa už dlhší čas zle cíti, a aby mu liek poradil a dal.

«Teraz je už neskoro, prindi až ráno» odpovie mu pán lekár a pošle ho von. — To bolo o 1/27-ej po poľudní. Uverejňujeme aj tento pád bez všetkého vysvetľovania; každý kto to prečíta, bude si vedieť utvoril mienku o p. dr. Havašovi.

Ale už sa miera doplnila! Už je toho neľudského, nepekného zachovania a pohrdania s nami dosť! Toto sú len tie najnovšie dva pády. Sme vstave bez početných podobných pádov predniesť, jestli vám to p. lekár milé je. My vieme cestu aj ku p. hlavnému slúžnemu, aj ku p. podžupanovi stoličnému, jestli by brutálne a aziatické jednanie p. lekára aj na ďalej trvať malo. Ešte snáď najdeme pána takého na svete, ktorý nás ubohých, a všade odstrkovaných ľudí zastane.

Spolu s vrúcnou prosbou obracame sa aj na nášho veľadôstojného p. farára, ktorý do veľku vo všetkých veciach chce byť a bol naším opravdivým zástupcom, aby pozornosť svoju aj na túto vec obrátil, a prosíme ho úprimne, aby sa za nás zaujal, a jestli len je možno, aby dakde — majúc široko-ďaleko potiky so svetom — vynášiel *kreštianskeho lekára*, ktorý by sa medzi nami na Turzovke usadil a nás osvobodil od inhumanného zachodenia terajšieho lekára okresného; po druhé úprimne ho prosíme, aby zatnúl s ostrou sekerou do tej turzovskej, utvoril sa majúcej apathéky, ktorá nám tu a celému okoliu je tak potrebná, jako každodenný kúsok chleba.

Pána dr. Havaša okr. lekára ale žiadáme o to, že jestli už zunoval prebývanie medzi nami, jestli mu je lekárska činnosť na Turzovke prijedená, nech sa vzdá svojho úradu a prepustí miesto druhému a my mu sľubujeme, že z celého srdca a z celou úprimnosťou budeme mu vinšovať: «šťastlivú cestu.» *Doranenýj.*

***

Mihalovo (Zvolenská st.).

Veľavážený Pán Redaktor!

Úctive prosím, ráčte nasledovné riadky uverejniť v našom obľúbenom «Kreštane».

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

— Na veky amen! Vitajte Švagrik! Keď ste prišli, sadnite si. A ako že sa mi máte?

— Nuž ako že sa ja mám, vždycky iba na nohách. To viete dobre susedko, som vám tým hrobárom a hlásnikom. Tak ani vo dne ani v noci pokoja nemám. A už ma aj nohy opúšťajú.

Ale susedko, či to ešte bude dakedy dobre na tomto svete, či nie? Ja som už nie na toľko múdry. Teraz sa už celý svet obracia čím hore tým dolu.

Naša obec Mihalovo, od kedy bola, a je vystavená, mala pasienku vždycky zdarma vydelenú. A teraz keď

chceme páš, musíme si zaplatiť, to je veľké sviňstvo, či je nie tak susedko?

— Ej veru v tomto máte svätú pravdu švagrik.

— No, vidíte susedko, môj uprimný; čo bola naša pašienka pre obec (Mihalovo) vydedená, od kedy ja pamätám, vždy sa tam pásly naše statky.

No a teraz, žiaľ Bohu, to všetko odobrali a zahájili tunajší (erárny štátny) p. feršter aj s jeho pomocníkmi s horármi. A to si vám tak privlastnili ako ich vlastnosť. Všetko pri tichosti.

Oni sú tu ako zemaní — ani neorú, ani nesejú, im všetko prínde zdarma; jedným slovom oni všetkého majú do sítosti: poľovačka, rybačka, to im je hračka! Pekná svoboda.

Horárske, židovské statky, tie sa môžu po siatine páš, tá neodhrýzne ani jedon stromček.

Im prízenie aj na poludnie domov podojif.

A naše chudiatka, tie musia aj 4—5 hodiny cesty íš a nemajú čo odhrýznúť; keď ich večer prízenie domov, tak nevedia tie chudatá, čo skorej: či sa nažrať a či lahnúť. Naše dve kravičky a ich jedna, tá dá raz toľko mlieka ako naše dve.

A vidíte susedko môj uprimný, nemá nás kto zastaf, a my sme zase takí, že sa ani nehneme, ako ten strom v hore, ešte aj ten niekedy vietor pohne, ale nás darmo aj v našom obľúbenom «Kreštane» poučujú, nehýbame sa, len vždy sme nazad.

— Veru švagrik to je chyba pre nás a veľká! Veď nás budú ešte aj naše dietky dakedy preklínať, že sme si to tak nechali! Veru je to smulno s nami!

Hľa, aj tamtú nedeľu 14. júla 1901 rok na Polhore čo sa vám ešte nestalo: dáka kišašonka — neznám ju pomenovať — dosť na tom, že na pol omšu všetkých ľudí z modlitby vytrhla s jej škreklavým hlasom. Radšiej mohla íš niekde do lesa robiť kryk, nie do kostola. — V Polhore iba p. farár a p. rektor hádam jej škreklavému hlasu porozumeli. Že maďarský! komu? — No ale radšie nič, lebo som hneď pansláv.

A teraz švagrik môj, počkajte čo bude! Už nám prichodia voľby, čo nám budú vystrájať, aké krivdy nám budú — čo najhoršie — vykazovať, ako v predošlé ešte aj vojsko dali došikovať na nás z Banskej Bistricy a tak strieľali že sme nechceli byť spokojní skrz nepravú voľbu. Ej to je sloboda, ale komu? Liberálom.

— A už som počul susedko, že sa už majú podpisovať, ale len tak potajomky na liberálnu.

Tu hľa, mi hovoril náš p. majster obuvnícky, že sa bol podpisovať u p. X.

Ale ešte ani nepočuť, že kto vystúpi, v breznianskom okrese, a už lietajú ani kavky tí vlastenci aj židia.

No ale už musím íš, čas prichodí; desať je:

Chváľ každý duch Hospodina
I Ježiša Jeho Syna!
Uderila desiata hodina
Oroduj za nás Panenko Maria!

Poprosme my Pána Boha
Aj svätého Floriana,
Aby nás chránil škody ohňa!

Pochválen buď Ježiš Kristus
I slávne meno Maria
Uderila desiata hodina

Tvíú.

***

Gajary, 11. aug.

Mnohovážený Pán Redaktor!

Dnes po lytaniach sa nám predstavil, účty skladal a na budúce sa nám odporúčal náš p. vyslanec dr. Jozef Kubina. Na začiatku reči svojej spomenul, že hotový je kedykoľvek medzi svojich voličov prijsť, akonáhle ho o to žiadať budú. Potom vykladal niektoré body programu strany ľudovej a poukázal na tie skvelé vydobitia, ktoré tá malá stránka naša proti tak starodávnej a mocnej väčšine liberálov dokázala. Naposledy spomenul, čo ten nečlovek Bánffy narádzal kráľovi, aby totiž bola ústava zrušená! No mal byť tak blízko mňa ten Bánffy ako bol Kubina, bol by mi býval práve po ruke!

My sme pána Kubinu prijali bez všetkého hluku; lebo p. farár chodí na liberálne porady. (Iste chodí študovať pastierský list uhorských biskupov, v ktorom zatracovali cibuľové sobáše a tiež aj tých, ktorí to s liberálmi bránia. Keď sa vášmu pánkovi tak páčia tie liberálne novoty, nech si ich má a nech ich nielen bráni, ale nech predchádza s dobrým príkladom a nech čím skorej prestúpi na židovčinu, alebo nech zažakuje za kňazský úrad a stane sa bezkonfesionálnym. Katolícka fara a jej dôchodky sú mu milé a už učenie katolícke nie? Čo si ten ľud pomyslí?)

Zato ale pospolitý ľud je všetok za ľudovú stranu a zvlášte za nášho milého ablegáta, človeka to nášho, za pána Kubinu. My nie sme odchodnejší než prievidzki voličia a jako boli sme pri minulej voľbe ľudáci všetkých 300 voličov (krome smradov), tak zostaneme aj teraz. Že sme pánu Kubinovi mnoho neeljenovali, to nič; za to však nepoddáme sa nikomu za žiadne sľuby, hrozby alebo peniaze, lebo prosím, ráčite vedieť: *my sme to tí Gajarani*, my nie sme, ani nebudeme mizeráci ani otroci Farahúnov.

Nech žije ľudová strana!

Eudák Kubinov.

Pät' dní roku 1900 v Ríme.

Napísal Heraklius Porubský. (Číslo VIII. Katolíckych Hlasov, vydáva Fr. Richard Osvald.)

Zaiste nič milejšieho nemôže byť nábožným pútnikom, putovavším minulého leta do Rímu, než knižočka táto. Tu najdu opísané, čo všetko radostného zkusili a utešenými obrazmi znázornené, čo tam znamenitého videli; každý teda, kto chce sa milo rozpomenúť na svoje putovanie do Rímu, nech zaraz obstará si túto peknú knižočku. Ona hodí sa veľmi aj ako dar našim milým známym a príbudným, bo takej knižočke sa zaiste každý poteší. Vôbec nemala by ona chybovať v žiadnej katolíckej rodine.

Dostať u Fr. Richarda Osvalda, správcu fary na Teplej (Lenge, o. p. Bélabánya, Hont m.) Cena 40 hal., s poštou 45 halierov; 50 výtiskov 18 korún, 100 výtiskov 35 korún.

Prošba.

Prestavanie a zariadenie dvoch škôl v sídelnom dome školských bratov pôsobí najväčšiu a najťažšiu starosť mojích chudobných veriacich. Dobré vediac, s jak veľkou radosťou prijali čitatelia veľacteného katolíckeho obecnstva tú zvesť, že sídelné miesto uhorských školských bratov sem bolo osadané, z ktorého pre katolíckeho školy našej drahej vlasti statní učitelia budú rozposielaní toto povedomie dá mne úfaj, že veľactené katolíckeho obecnstvo v uskutočnení tohto plánu, menovite v prestavovaní a zariadení tých hore pomenovaných škôl svojimi láskavými milodarmi bude mňa napomáhať. Preto najhlbšou úctou spojenou prosbou obraciam sa na veľactené katolíckeho obecnstvo čitateľov, aby boli tak láskaví svojimi milodarmi prispieť k prevedeniu tohto šľachetného cieľu. Aj tú najmenšiu obeť s povďačnosťou prijímam. Prijatie milodarov v novinách budem kvitovať. Milodary prosím zasielať na meno nižepodpísaného.

Dano v Nitrabožne (pošta v mieste), 8-ho augusta roku 1901. *Ján Boll*, farár.

Ponížená prosba.

Svinná-Nováves, filiálka stavia školu, pofažne už jestvujúcu požiadavkám zákonitým zodpovedne zväčšuje, čo s materiálom a so zariadením spolu bude 4000 korún stáť.

Školu našu chceli soštatniť a nedovolili sme to, bárs sme aj tým činom veľkú farchu na seba si vzali; farchu, ktorú sami by sme ani nesniesli. Avšak dôverujúc v obektivitu katol. spoločenstva, že nás podporovať bude v šľachetnej námahe, odhodlane vzali sme na seba farchu a zodpovednosť!

I preto s dôverou obraciame sa na ctených čitateľov «Kresťana», že nám budú nápomocní v našom podujatí a ku zaokrytíu útrat stavebných nám s malými milodarmi prispesjú.

Ponechajúc zdĺhavé reči a dokazovania obmedzujeme sa len na vyrečenie toho, že obec pražiadnej základiny školskej nemá, že ľud jej je veľmi chudobný, prikutý k hrude a je v opravdu hoden podpory v chvalitebnom podniku svojom.

Akýkoľvek malý milodar s povďakou príjmeme a cestou novín kvitujeme.

Ešte raz: V mene Božom!

Andrej Staríňec ml., kurátor. *Ján Kurimszky*, farár a predseda škol. stolice.

Odkazy redakcie.

I. B. B. To je pekne, že vy ako celkom chudobný robotník chcete svojim spoluobčanom rozdať 100 výtiskov Rojkovho dielka vydať sa majúceho o židoch. Ale meno ste si nevypísal ba ani byt. Aj vy aj druhí nech hlásia sa zrovna u vp. Andreja Rojku v (Lome) Forgácsfalva.

Do Rovného. Ako sami presvedčujete sa, my v každom čísle prinášame uverejnené milodary. Znak toho, že ľud náš chudobný na nábožné ciele obetuje veľa. Do tohoto čísla nevmetilo sa všetko.

Do Nyitra-Bojny. V budúcom čísle vďačne.

K. B. Stupava. Istotne budete mať kandidáta Iudovéhó, asíce toho o ktorom Vám pán farár mariathalský hovoril. Že je váš páňko liberál? To nič. V prievizdkom okrese boli traja a po terajšej volbe už není ani jeden. Budú neutrálni.

Jedna kresťanka. Drahá sestro! Boh pomáhaj ti, aby si sa mohla čím skorej vyslobodiť zo služby židovskej. Bodaj by ste každá tak smýšľaly! Ale list tvoj neuverejníme, lebo by ti pomstliví židia mohli volačo vykonať. Pán Rojko bude sa tešiť, keď dozvie sa, že jeho článok o židoch fa k tomu priviedol.

Od Senice, Fero Kukuča. Vy musíte nám udať meno tej ženy mladej aj meno toho žida lekára. Potom tú opovážlivosť židovskú uverejním.

K. J. v H. Peniaze sme obdržali. Dopis ak sa dá, až pozdejšie.

J. Šárišan. Vďaka za vašu priateľskú horlivosť. Snáď nebude platné, ale to nič, predsa to len pozdvihne ľud a to je hlavné. Ten páň nech si hovorí ako chce, nás to neskláti a práca za dobro ľudu pojde preto napred. Bože nám pomáhaj aj Panna Maria Levočská.

J. B. Sz. P. (Zvolen). 1. Treba sa pomodliť ku cti sv. Antona niečo a sľúbiť istú summu na chlieb chudobných, ak sa Vám prosba vyplní. Spovedať sa môže len osožiť veci, ale predpísaná podmienka to není. — 2. Adresa: Edvard Sándorfi, Budapest VIII. József-utca 14. 3. Chlapca nikdy nehrešte s hnevom, a nikdy dlho. Rozkazovať a zakazovať mu len krátkymi slovami; keď previnil, vždy ho trestať ale vždy bez hnevu. 4. Takého človeka my nepoznáme.

F. P. v Z. U. Vďaka za správu; ale do tohoto čísla prišla pozde. Také súrne veci treba rovno na svoju vlastnú adresu posielat.

M. D. Veľká Byttča. To isté stalo sa aj s vašou prosbou.

Š. Jozef, šlosiar. My vám to nemôžeme vykonať.

Do Rovného. O vašich krémároch jako jeden s druhým závidia, nepodáme ani litery. Jednému naháňať, druhému kaziť obchod: na to není «Kresťan».

L'udák v Zliechove. V budúcom čísle, bude-li možno.

P. Adam Filan. Peniaze na redakciu zaslané redaktor neodobiera, ale ony zajiste prišli. Na súkromný list nepamätáme sa, iba na dopisy, ktoré byly dobré ale veľmi dlhé a o všeobecných otázkach písané. Sdeľte nám ešte raz svoju žiadosť.

Do Rovenska Š. P. Tam ja vám nemôžem pomôcť, v tej veci len «kiadóhivatal» rozkazuje.

Zaosek. Vďaka za všetko! Odpíšeme Vám. Dozvedeli sme sa, že aj zahraniční páňi ktorisi blahoželali nám, že máme takého spolupracovníka jako vy ste.

Do Martina Ameriky (Rv. Furdek). Oznamy budú v budúcom čísle.

N. Orava. Odpíšeme vám. Za dopis vďaka. Upotrebime ho.

Ján Vdovka. Odložime si verš medzi ostatnie práce vaše. Vďaka!

Spisy redakcii zaslané.

Upozornenie: Keď chcete si zadovážiť túto vypísané knižky, vždy dávajte pozor na to, že ktorú knižku u koho objednať máte. To máte tu pri každej uvedenej knižke vždy pekne vypísané. Teda neposielajte peniaze na vydavateľstvo «Kresťana», lež vždy tomu, kto patričnú knižku predáva.

«**Listy Svätého Antona**». Mesačný časopis ku rozširovaniu milodarného chleba chudobných. Ročník I. číslo 8. Vychodí na 1-ho v každom mesiaci na šesťnásť stranách s utešenými obrazmi. Predplatné na celý rok 2 koruny, do Ameriky 75 centov. *Predplatiť treba na túto adresu:* **Administrácia «Listy Sv. Antona» Budapešť, VIII., Szentkirályi u. 28/a.**

Novinky tieto zaobierajú sa hlavne s vecmi, ktoré týkajú sa úcty Svätého Antona. Podávajú tedy životopis Svätého, opisujú zázračné udalosti, ktoré sa na prímluvu Jeho staly, uverejňujú zprávy zo všetkých strán, kdekoľvek si tohoto Svätého nábožne ctia. Pri tom cieľom týchto novín je, aby boli rozmanité; preto prinášajú články aj také, ktoré sú nie vo vlastnom smysle slova náboženské, lež viacej len kresťansko-spoločenské, týkajúce sa vážnych otázok života.

Novinky tieto prijalo katolícke slovenské obecnstvo veľmi prajne. Vychvaľujú nás, že naše novinky práve s takou úľobou čítajú čestní mužskí, jako aj nábožné sestry. Aj vrchnosť cirkevná obrátila pozornosť svoju na nás, i viacerí biskupi žehnali nám; najnovšie ale arcibiskup kaločský osvietený P. *Juraj Császka* verejne v pastierskom liste svojom odporúčal naše «Listy Svätého Antona».

Nuž veru je to aj pravda, že tieto lacúe a veľmi zajímavé, mravnopoučné noviny nemaly by chybovať v žiadnom dome katolíckych Slovákov.

«**Tovaryšstvo**». Sborník literárnych prác. III. Vydal Fr. Richard *Osvald*. Cena neviazaného výtisku 6 korún. Dostať u dp. Richarda *Osvald*, správca fary na Teplej (Lenge) p. p. Bélabánya.

Táto kniha je tak veľiká, jako poviem kniha omšová. Sú v nej utešené obrázky. Vôbec, kniha táto patrí medzi takzvané skvôstné vydania; teda tak litery jako aj obrazy a sám papier sú čo najpeknejšie.

«**Tovaryšstvo**» obsahuje v sebe tie najlepšie práce našich katolíckych slovenských spisovateľov. Je v nich písané o všeličom; sú tu náboženské, historické, literárno-vedecké a p. články. Mnohé sú písané tak, že im aj ľud porozumie, daktoré však sú už len pre takého, kto už viacej rokov čítava riadne. A každému takému môžeme smele odporúčať **Tovaryšstvo**, lebo však by mal ozaj v tomto diele celú knihovňu a to drahocennú, tak že by mal z knihy tej nemalú radosť.

Ešte pripomenieme, že knihu túto aj Jeho Svätosť Lev XIII. prijal do daru a to veľmi blahosklonne, teda na túto knihu máme byť všetci katolícki Slováci hrdí.

«**Magyar Szövetkezők Lapja**». Mesačník, rediguje a vydáva Štefan *Janovčík*, farár v Liptó Likavka u. p.

Rózsahegy. Pán *Janovčík* je známy, ako prvá odborná sila v záležitostiach potravných spolkov. Za redigovanie tohto časopisu, — jehož predplatná cena je na rok 6 korún — zaslúži všestrannej pochvaly.

Venček piesní a modlitieb zvláštne k úcte Božského Srdca Ježišového. S dovolením cirkevnej vrchnosti s nápevami (nótami) vydal Karol *Lenkei*, správca fary. Cena 40 halierov, s poštou o 5 halierov viacej. Dostať u vydavateľa: v Detrekeő-Csütörtök, p. p. Láb, stol. Pozsony.

Knižočku túto nábožným katolíkom, zvlášte ale spevákom a modleníkom snažne odporúčame.

Mariacella v Štýrsku. Opisali Frant. V. Sasineka Vydal Martin Kollár, farár v Nádaši a Redaktor «Katol. Novín» v Trnave. Tlačou Adolfa Horovitzu. Cena 20 hal.

Ceny potravných článkov.

Upozorňujeme ct. obecnstvo, že temer všetky ceny sú v korunovej mene značené. Teda dobrý pozor na to dať. Ďalej na miesto 100 klg. (metr. cent) je mnohokrát tovar len po 50 kiloch značený:

Pšenica: Potisská 7·60—8·25 kor., peštianska 7·60 8·15 kor., z Báčky 7·60 kor., banátská 7·30—7·75.

Raž: 7·05—7·30 kor.

Jačmeň: na krm 6·10—6·30 korún, do pálenice 6·40—6·45 kor., na várku 7·— — — kor.

Kukurica: 5·20—5·30 kor.

Múka pšeničná po 100 kil.

Číslo:	0	1	2	3	4	5
Cena:	25·—	24·—	22·80	22·40	21·70	21·80
		6	7	7½	8	
		20·90	18·90	15·80	10·60	

Otruby. po 100 kil.: drobné 8·60 korún, hrubé 8·80 korún.

Ovos: 7·20—7·65 kor.

Strova: *Fazuľa* veľká biela a okruhlá po 8·—·7·75 brnava 6·00—6·35, pestrá 5·25—5·50, drobná 8·00—7·60, cúdená 10·50— ——. *Hrach:* 13·00—12·00, lupaný 20·—·—. *Šušovica* horšia 10·—·—, lepšia 13·00— ——. *Mak:* 27·50— —, všetko po 50 klg.

Lekvár srbský transito 17·50—18·25 po 50 klg.

Semená: Červená datelina nová —·—·—. Lucerna 43·—·38·—, všetko 50 klg.

Sviňská masť 50·00—49·00, Slanina ³/₁₀₀ 48·50 ⁴/₁₀₀ 48·75 —·—, udená dobrá slanina 48·50 —·— po 50 klg.

Petrolej trojkrížový 45·00, dvojkrížový 38·00 za 50 klg. netto.

Olej repcovy 83 korún za 100 klg.

Remeň: podošvy k. 158—160; teryc prima k. 150—158; anglické odpadky k. 140—145; telaciny k. 390—420; pitlingy 275; koňaciny vrázkované k. —·— —·—; tažené k. —·—·—

Bliskavy remeň k. 145—150; prsné listy k. 175—180; horniacke futrienky: strednie k. —·—·—. väčšie —·—·— metr. cent.

«Ja som nepoškrvnené počatie», to jest **Lurdská Panna Maria**. Modlitebná knižka zvláštne pre čitateľov lurdského zjavenia Bl. P. Marie s lurdskými litaniami, novenami a dvoma lurdskými piesňami. Spracoval Jozef **Kompánek**, farár veľko-ostratický v biskupstve nitrianskom. Druhé opravené vydanie. Dostať: Tlačiareň Karla **Salvu** v Ružomberku (Rózsahegy). Cena v plátne viazaného výtisku s poštou 65 kr.

Obzor. Časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník XIII. číslo 7. Vychádza koncom každého mesiaca. Predplatná cena na celý rok 2 kor. Zodpovedný redaktor a vydavateľ Juraj **Babka** v Lipt. Sielnici (Liptó-Szielnicz).

Prvá uhorská dielna ku stavaniu kovových
Oltárov a cirkevného umenia.

Franc Richter

v Prešporke, Endlicher-u. č. 2.

Firma odporúča sa k vyhotoveniu kovových oltárov, ďalej: Lustró-elegantných kostolných dverí jak vonkajších tak nátrajších. Mreže všeho druhu, — Okien, križov, svietnikov, stolíkov, kalichových a kvetových a všetkie podobné kostolné práce vo všetkých slohoch, dľa mojeho, lebo dľa zaslaného plánu, lacné jako drevené.

Prednosť: trvácnosť ozdoby sa neodlamujú.

Neslýchaná lacnota!

1 kgr. bársakej farby olejovej farby
50 hal. (25 kr.)

1 kgr. Prima Patent I-á Firnis 72 hal.
(36 kr.)

Samopozlatník.

Každý môže si sám pozlátiť obrazy lebo zrkadlo
spolu so štetcom 1 fl'aša 50 hal. (25 kr.)

Dostať

u bratov Brüll

diel'novom sklade

Budapešť, VII., Dob-utca 46.

Mám pekné, zdravé kožky

biele birčiny aj biele valasské kožky vyrobené a pod kabáty hotové. Komu sa páči, kožky mu odpredám, alebo dľa potreby zafutrujem mu kabát tak z kožkami, že ich veru viacej sošivať nebude treba. Z birčín na obyčajného chlapa za 13 kor. a z valasských za 15 kor.

Karol Čičkányk, kušnier v Žiline.

Založená 1735.

Telefon 395.

Mestská lekáreň k

ČIERNEMU ORLOVI

Temešvár,

vnútorné mesto, námestie sv. Juraja

Adresa telegrammu: Mestská lekáreň, Temešvár.

Chýrečný aether proti lámke a lúpaniu je najvýbornejším prostriedkom proti lámke, lúpaniu a iným reumatickým chorobám, proti trhaniu, boľasti nervov, pichaniu, boleniu zubov atď. Účinek je istý a chytrý, obyčajne po 1—2 natrení. Nesčíselné vďačovníctvo to dokazujú. Cena fľaše 2 koruny, cena fľaše na prábu 1 koruna.

Vodka na prsá a na plúca: Výt'ah z kolociera s vápnom fosforového kyslíku stal sa svetochýrnym následkom výborného výsledku, doposiaľ je neprekábatým prostriedkom hojacim, ulavujúcim a soslilňujúcim zvlášte pri kašli, somárskom hurute, pri zlých plúcach, pri pľucovom hurute, pri zachripnutí atď. Veľa vďačovníctva potvrdzuje istý výsledok tohoto prostriedku. Cena jednej fľašky 2 koruny, fľašky na prábu 1 koruna.

Krv čistiacie pilulky temešvárskej mestskej lekárne veľ'mi dobrú stolicu robia, ktorá chytro a prajne účinkuje bez toho, že by prameňom krčev bola, alebo aj v tej najmenšej miere nebezpečná bola, a preto tie pilulky odporúčame zvlášte pri tvrdej stolici, pri žalúdkovom hurute, pri zimnici, keď človek nemá chuti po jedle, a pri všetkých chorobách tak žalúdka, jako i brucha. Jedna škatulka 42 halierov, šest' škatuliek 2 koruny, 10 halierov.

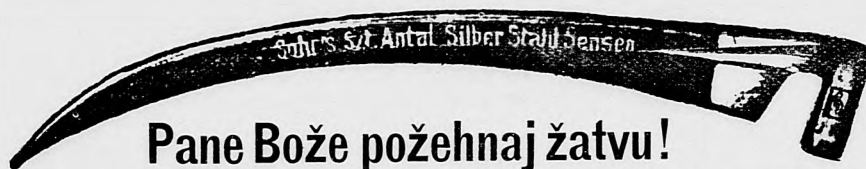

Tieto vyprobované a za výborné uznane prostriedky dostať jedine v temešvárskej mestskej lekární, a len vtedy sú opravdivé sú-li obdarené obrannou známku a podpisom. A preto varujeme sa falšovaných a napodobňovaných falšných vecí.

Posielame s doberkou, alebo predbežným poslaním summy (i s pričinením 32 halierov na balikovanie a poštové útraty) Objednané vyše 10 korún franco.

Ochranná známka

Pane Bože požehnaj žatvu!

vybavia v ten deň, v ktorý prídu. Objednávateľa takto ešte aj z najďalších krajov 2—3 dňoch obdržia objednané kosa.

Adresa na objednávky: _____

SOHR JÓZSEF úrnak, Somogy-Szill.

Ceny „Svato-Antonských“ striebro- 60 65 70 75 80 85 90 95 100 cm. dlhé
ocelových kôs sú nasledujúce: 90 kr. 95 kr. 1 zl. 1.05 zl. 1.10 zl. 1.15 zl. 1.20 zl. 1.25 zl. 1.30 zl.

Pri objednaní 5 kusov kosová fabrika zaplatí poštové trovy; pri objednaní 10 kusov zaplatí nielen poštové trovy, ale aj jednu kosu dá na návdavok. Amergauská oslička je najprimeranejšia ku „Svato-Antonskej“ kose, stojí 20 kr. «Diadal» striebro-ocelový prístroj na naklepanie nákova a kladívko za 85 kr. — Obrázkové cenníky zdarma pošlem.

Svedomitá, presná, a rychlá výsluha. — Uplná záruka.

